

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2025/122

Karar Sayısı:2025/185

Karar Tarihi:10/9/2025

R.G.Tarih-Sayı:23/12/2025-33116

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Tokat 2. Sulh Ceza Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 26. maddesinin 21/11/2024 tarihli ve 7533 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İdari para cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 26. maddesi şöyledir:

“Araçlara ait trafik ayırım işaretleri ve diğer işaretler:

Madde 26 – Belirli araçlarda, çalışma yerini ve şeklini, kapasite ve diğer niteliklerini belirleyen plaka, ışık, renk, şekil, sembol ve yazı gibi ayırım işaretleri bulundurulması zorunludur.

(Ek:18/10/2018-7148/16 md.) Mevzuatta belirtilen ışıklı ve/veya sesli uyarı işareti veren cihazların mevzuatta izin verilmeyen araçlara takılması ve kullanılması yasaktır.

(Değişik: 17/10/1996-4199/11 md.) Araçların dışında bulundurulması zorunlu işaretlerden başka, araçlara; reklam, yazı, işaret, resim, şekil, sembol, ilan, flama, bayrak ve benzerlerinin takılması, yazılması, sesli ve ışıklı donanımların bulundurulması ve izin verilmesine dair esas ve usuller ile diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

(Mülga: 21/2/2001 - 4629/6 md.)

*(Değişik fıkra:21/11/2024-7533/25 md.) Bu maddenin birinci fıkrası hükmüne uymayan sürücüler ile üçüncü fıkrasına göre çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı davranan sürücülere 690 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanır. İkinci fıkra hükümlerine uymayan sürücülere ise 96.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanarak sürücü belgeleri otuz gün süreyle geri alınır ve araç otuz gün süre ile trafikten men edilir. İkinci fıkra hükümlerinin son ihlalin gerçekleştiği tarihten geriye doğru bir yıl içinde iki veya daha fazla kez ihlal edilmesi halinde sürücülere her seferinde 192.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanarak sürücü belgeleri altmış gün süreyle geri alınır ve araç altmış gün süre ile trafikten men edilir. **Sürücü, aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.***

(Ek fıkra:21/11/2024-7533/25 md.) Bu maddenin ikinci fıkrasına göre çıkarılan yönetmelikte belirtilen araçlarda; ışıklı ve sesli uyarı işaretlerinin takılacağı yerlerin dışında bulundurulması ve kullanılması durumunda sürücülere 96.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanır. Son ihlalin gerçekleştiği tarihten geriye doğru bir yıl içinde iki veya daha fazla kez ihlal edilmesi halinde sürücülere her seferinde 192.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanarak sürücü belgeleri otuz gün süreyle geri alınır ve araç otuz gün süre ile trafikten men edilir.

Ayırım işaretleri bulunmayan araçlar trafik zabıtasınca trafikten men edilir.

Yönetmelikte belirtilen şartlara aykırı olarak bulundurulananlarla, araçlara izin alınmadan yazılan yazılar sildirilir veya takılan donanımlar bütün giderler ve sorumluluk işletene ait olmak üzere söktürülür. (Ek cümle:21/11/2024-7533/25 md.) Ayrıca ikinci fıkra kapsamındaki cihazlara mülki amir tarafından el konulur ve mülki amir tarafından mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(Ek fıkra:21/11/2024-7533/25 md.) Sürücü belgesi geri alma işlemleri bu Kanunun 6 ncı maddesinde sayılan görevliler tarafından yapılır. Altmış gün süre ile sürücü belgesi geri alınanların sürücü belgeleri psiko-teknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanının muayenesinden geçirilerek sürücü belgesi almasına mâni hâli olmadığının anlaşılması halinde iade edilir. Bu madde kapsamında geri alınan sürücü belgeleri bu Kanun kapsamında verilen trafik idari para cezalarının tamamının tahsil edilmiş olması şartıyla iade edilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 7/5/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2918 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacı, kara yollarında can ve mal güvenliği yönünden trafik düzeninin sağlanması ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemlerin belirlenmesi olarak ifade edilmiştir.

4. Bu bağlamda can ve mal güvenliği ile trafik düzeni ve güvenliğinin sağlanması amacıyla Kanun'un 26. maddesinde araçlara ait trafik ayırım işaretleri ve diğer işaretler düzenlenmiş, söz konusu trafik ayırım işaretleri ile diğer işaretlerden bulundurulması zorunlu olanların eksikliği ile mevzuata aykırı olarak bulundurulması, takılması ve kullanılması hâllerinde idari yaptırım uygulanması öngörülmüştür.

5. Anılan maddenin birinci fıkrasında belirli araçlarda, çalışma yerini ve şeklini, kapasite ve diğer niteliklerini belirleyen plaka, ışık, renk, şekil, sembol ve yazı gibi ayırım işaretleri bulundurulmasının zorunlu olduğu belirtilmiş; ikinci fıkrasında mevzuatta belirtilen ışıklı ve/veya sesli uyarı işareti veren cihazların mevzuatta izin verilmeyen araçlara takılmasının ve kullanılmasının yasak olduğu hüküm altına alınmıştır. Üçüncü fıkrada ise araçların dışında bulundurulması zorunlu işaretlerden başka, araçlara; reklam, yazı, işaret, resim, şekil, sembol, ilan, flama, bayrak ve benzerlerinin takılması, yazılması, sesli ve ışıklı donanımların bulundurulması ve izin verilmesine dair esas ve usuller ile diğer hususların İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterileceği düzenlenmiştir.

6. Maddenin beşinci fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinde birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda yer alan hükümlere uymayan sürücüler hakkında kabahatin türüne göre çeşitli miktarlarda idari para cezası ile belirli sürelerle sürücü belgesinin geri alınması ve aracın trafikten men edilmesi şeklinde idari yaptırımların uygulanması öngörülmüştür. Söz konusu fıkranın itiraz konusu dördüncü cümlesinde ise sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması durumunda ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenleneceği belirtilmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

7. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla mevzuatta belirtilen ışıklı ve/veya sesli uyarı işareti veren cihazları mevzuatta izin verilmeyen araçlara takan ve/veya kullanan sürücünün, aynı zamanda araç sahibi olmaması durumunda kabahate konu fiille ilgili olarak araç sahibinin kusurunun bulunup bulunmadığı yönünde bir değerlendirme yapılmaksızın tescil plakasına da aynı miktarda ceza tutanağı düzenlenmesinin öngörüldüğü, bu durumun işlemediği bir fiilden dolayı araç sahibine yaptırım uygulanmasına neden olacağı, bu yönüyle kuralın cezaların şahsiliği ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmadığı belirtilerek Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

8. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

9. Hukuk devletinin belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri hukuk kurallarının düzenlenmesinde hangi davranışın yasaklandığının ve yaptırıma bağlandığının kanun metninde açıkça ve keyfiliğe yol açmayacak biçimde düzenlenmesini zorunlu kılmakta ve hukuk güvenliği ilkesine hizmet etmektedir. Kuralın uygulanacağı olay koşullarında objektif olarak öngörülmesi veya önlenmesi mümkün olmayan bir neticeden veya kendisine kusur yüklenemeyen bir fiilden dolayı bir kimsenin cezalandırılması, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırı olacak; keyfiliğe kapı açabilecek ve hukuk güvenliğini ortadan kaldıracaktır.

10. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez*” denilerek suçun kanuniliği; üçüncü fıkrasında da “*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*” denilerek cezanın kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır.

11. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve sınırları belirli olarak kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kişilerin ceza normuyla yasaklanan fiilleri önceden bilerek davranışlarını düzenleme imkânına sahip olmaları düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 15).

12. Anayasa'nın 38. maddesinin yedinci fıkrasında ise *ceza sorumluluğunun şahsi olduğu* belirtilerek herkesin kendi eyleminden sorumlu tutulacağı, başkalarının suç oluşturan eylemlerinden dolayı cezalandırılamayacağı kabul edilmiştir.

13. Anayasal bir ilke olan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi kusur ilkesine dayanmaktadır. Bu konuda Anayasa'nın söz konusu maddesinin yedinci fıkrasının gerekçesinde

“...fıkra, ceza sorumluluğunun ‘şahsî’ olduğu; yani failden gayri kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu ilke dahi ceza hukukuna yerleşmiş ve ‘kusura dayanan ceza sorumluluğu’ ilkesine dahil, terki mümkün olmayan bir temel kuraldır.” denilmektedir (AYM, E.2016/191, K.2017/131, 26/07/2017, § 38). Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi bir kimsenin yalnızca kendi kusurlu fiilinden sorumlu tutulabileceğini, başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulmayacağını güvence altına almaktadır.

14. Anayasa Mahkemesi daha önce itiraz konusu kuralla benzer bir düzenlemeyi incelemiş ve 12/7/2017 tarihli ve E.2017/122, K.2017/122 sayılı kararıyla 2918 sayılı Kanun’un 31. maddesinin ikinci fıkrasının sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması hâlinde ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenleneceğini öngören ikinci cümlesini, aynı fıkranın birinci cümlesinde yer alan “Birinci fıkranın ... (b) bendine göre araçlarında taksimetre, ... kullanmayan ... sürücüler...” ibaresi yönünden iptal etmiştir.

15. Anılan kararda söz konusu cümlede taksit otomobillerde taksimetre kullanmayan sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması durumunda ayrıca tescil plakasına da aynı miktarda ceza tutanağının düzenlenmesinin öngörüldüğü, cümle uyarınca araç sahibinin kusurunun bulunup bulunmadığı, taksimetrenin kullanılmaması yönünde sürücüye bir talimat verip vermediği değerlendirilmeden idare tarafından yaptırımın uygulandığı, bu durumun işlemediği bir fiilden dolayı araç sahibine yaptırım uygulanmasına neden olabileceği belirtilerek cümlenin Anayasa’nın 38. maddesinde yer alan cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır (AYM, E.2017/122, K.2017/122, 12/7/2017, § 13).

16. Öte yandan kararda Anayasa uyarınca kişilere ceza verilebilmesi için hukuka aykırı eylemin kanunda belirtilmiş olması ve bu eylemin o kişi tarafından gerçekleştirildiğinin kanıtlanması gerektiği, buna karşılık cümlede araç sahibinin hangi eyleminin suç sayıldığına açık bir şekilde gösterilmediği ve araç sahibi olma ile suç arasındaki illiyet bağının ne suretle oluştuğunun da belirtilmediği değerlendirilmiştir. Bu unsurları taşımayan cümlenin Anayasa’nın 2. ve 38. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır (AYM, E.2017/122, K.2017/122, 12/7/2017, §§ 14, 15).

17. İtiraz konusu kural da araçlara ait trafik ayırım işaretleri ve diğer işaretlerden bulundurulması zorunlu olanların eksikliği, bu işaretlerin mevzuata aykırı olarak bulundurulması, takılması ve kullanılması ile bu hususta çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı davranılması durumlarında sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması hâlinde ayrıca tescil plakasına da aynı miktarda ceza tutanağı düzenlenmesini öngörmektedir.

18. Dolayısıyla itiraz konusu kuralın Anayasa Mahkemesinin anılan kararına konu kuralla benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla itiraz konusu kural yönünden Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa’nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

IV. HÜKÜM

13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 26. maddesinin 21/11/2024 tarihli ve 7533 sayılı Kanun’un 25. maddesiyle değiştirilen beşinci fıkrasının dördüncü cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Ömer ÇINAR’ın karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA 10/9/2025 tarihinde karar verildi.

Esas Sayısı : 2025/122

Karar Sayısı : 2025/185

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA	Hasan Tahsin GÖKCAN	Basri BAĞCI
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Rıdvan GÜLEÇ	Recai AKYEL
Üye	Üye	Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ
Üye	Üye	Üye
İrfan FİDAN	Kenan YAŞAR	Muhterem İNCE
Üye		Üye
Yılmaz AKÇİL		Ömer ÇINAR

KARŞIOY

Sayın Mahkemece çoğunluk tarafından benimsenen görüş uyarınca 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 26. maddesinin 7533 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 5.fıkrasının 4.cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. Aşağıda belirttiğimiz gerekçeler ile söz konusu düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaatinde olduğumdan, çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

İptal davasına konu edilen cümlelerin de yer aldığı düzenleme şöyledir (2918 sayılı Kanun m.26/f.5,c.4); “ *Bu maddenin birinci fıkrası hükmüne uymayan sürücüler ile üçüncü fıkrasına göre çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı davranan sürücülere 690 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanır. İkinci fıkra hükümlerine uymayan sürücülere ise 96.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanarak sürücü belgeleri otuz gün süreyle geri alınır ve araç otuz gün süre ile trafikten men edilir. İkinci fıkra hükümlerinin son ihlalin gerçekleştiği tarihten geriye doğru bir yıl içinde iki veya daha fazla kez ihlal edilmesi halinde sürücülere her seferinde 192.000 Türk lirası trafik idari para cezası uygulanarak sürücü belgeleri altmış gün süreyle geri alınır ve araç altmış gün süre ile trafikten men edilir. **Sürücü, aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir**”.*

Çoğunluk tarafından iptal gerekçesi olarak, Anayasa Mahkemesinin 12/7/2017 tarihli ve E.2017/122, K.2017/122 sayılı kararına atıf yapılarak, söz konusu kararda Anayasa uyarınca kişilere ceza verilebilmesi için hukuka aykırı eylemin kanunda belirtilmiş olması ve bu eylemin o kişi tarafından gerçekleştirildiğinin kantlanması gerektiği, buna karşılık cümlede araç sahibinin hangi eyleminin suç sayıldığına açık bir şekilde gösterilmediği ve araç sahibi olma ile suç arasındaki illiyet bağının ne suretle oluştuğunun da belirtilmediğinin değerlendirildiği, bu unsurları taşımayan cümlelerin Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna varıldığı, itiraz konusu kuralın Anayasa Mahkemesinin anılan kararına konu kuralla benzer nitelikte olduğu, bu itibarla itiraz

konusu kural yönünden Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu belirtilmiştir.

Çoğunluk görüşünde yer alan 2017/122 K. sayılı karar incelendiğinde, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, 8.3.2000 tarihli ve 4550 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 31. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin, aynı fıkranın birinci cümlesinde yer alan "Birinci fıkranın...(b) bendine göre araçlarında taksimetre, ...kullanmayan...sürücüler..." ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Yine Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli ve E. 2023/41, K. 2023/102 sayılı kararı ile söz konusu fıkranın ikinci cümlesi, birinci cümlesinde yer alan "Birinci fıkranın ... (b) bendine göre araçlarında ... takograf ... kullanmayan ... sürücüler" ibaresi yönünden de iptal edildiği görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin her iki kararında da ticari amaçla işletilen araçlar söz konusu olup, taksi ise taksimetre ve otobüs ise takograf bulundurulmaması halinde sürücü araç maliki değilse, sürücüye ilave olarak tescil plakasına ceza uygulanması Anayasa'ya aykırı görülmüştür. Söz konusu kararların konusunu, ticari faaliyete konu edilen araçlarda bu faaliyeti gerçekleştiren sürücülerin ticari faaliyet gereği bulunması gereken cihazları bulundurmaması halinde tescil plakasına yani, araç malikine ceza uygulanması oluşturduğundan, araçla ticari faaliyet yapan kişinin hukuka aykırı davranışından araç malikinin sorumlu tutulmaması gerektiği savunulabilir.

Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin söz konusu (2017/122 K. sayılı) kararına katılmayan üyelerin karşı oy yazısında belirtildiği üzere, araç sahibi olmanın ve ticari olarak işletmenin bazı sorumlulukları da içerdiği, aracı kullanmak üzere verilen kişinin trafik kurallarına ve mevzuatına uygun hareket ettiğini gözetmek ve denetlemek de araç sahibine düşen bir sorumluluk olduğu, araç sahibinin bu konuda bir özen yükümlülüğü bulunduğu, bu nedenle, tescil plakası sahibine, şoförün kusurlu eyleminden dolayı ayrıca ceza kesilmesi, araç sahibince aynı durumun bir daha meydana gelmemesi için gerekli tedbirlerin alınması için bir uyarı niteliğinde olup, haklı nedenlere ve üstün kamu yararına dayandığı savunulabilecektir. Yine söz konusu karşı oy yazısında kusurun varlığı her somut olayda kasıt veya ihmalin varlığı şeklinde değil, genel gözetim ve özen yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmemesi şeklinde yorumlandığında, araç sahibinin de tam olarak kusursuz olduğu söylenemeyeceği, idari cezalarda kusur esasının mutlak geçerli kabul edildiği ve bu düşüncenin anayasallık denetimine esas alındığı takdirde idari yaptırım sistemi işlemez hale gelebileceği ifade edilmiştir. Kanaatimizce, Mahkememizin 2017/122 K. sayılı kararına katılmayan üyeler tarafından kaleme alınan karşıoy yazısında belirtilen gerekçeler dava konusu kural açısından da aynen geçerlidir.

Kaldı ki işbu dava konusu kural, 2017/122 K. sayılı karara konu düzenlemeden farklı olarak, ticari olsun ya da olmasın tüm araçlar için getirilen genel bir düzenleme olup, belirli araçlarda, çalışma yerini ve şeklini, kapasite ve diğer niteliklerini belirleyen plaka, ışık, renk, şekil, sembol ve yazı gibi ayırım işaretleri bulundurulmaması, yine mevzuatta belirtilen ışıklı ve/veya sesli uyarı işareti veren cihazların mevzuatta izin verilmeyen araçlara takılması ve kullanılması hallerinde sürücünün araç maliki olmaması halinde sürücü yanında tescil plakasına da ceza yazılmasını düzenlemektedir. Burada araç sürücüsünün fiili Kanunda yasaklanmış ses ve ışık veren cihazların araçta bulundurulması ya da kullanılması yine araçta bulundurulması zorunlu olan ışık, renk, sembol ve yazıların araçta bulundurulmaması ve bu şekilde aracın trafiğe çıkartılması olmaktadır. Araç malikinin fiili ise, araçta bulunmaması gereken sesli ve ışıklı cihazlar ile ve yine araçta bulunması gereken yazı, sembol, ışık, plaka gibi işaretler olmaksızın aracın üçüncü kişilere kullandırılması olmaktadır. Buna göre, Kanunda sürücü ve araç malikleri için öngörülen idari yaptırımların konusu farklı olup, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılık söz konusu değildir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi 27.3.2014 tarihli ve 2013/97 E. ve 2014/60 K. sayılı kararında (R.G. Tarih-Sayı : 23.05.2014-29008), 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, 8.3.2000 günlü,

4550 sayılı Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen 31. maddesinin ikinci fıkrasının “Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.” biçimindeki ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemini reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 2918 sayılı Kanun'un 31. maddesinin 2. fıkrasına ilişkin kararında (2013/97 E. ve 2014/60 K.) iptal istemine red gerekçesi olarak şu hususları belirtmiştir: Kanun koyucunun kamu düzeninin korunması amacıyla ceza hukuku alanında düzenleme yaparken Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak şartıyla toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı ve suç sayılan bu eylemlerin hangi tür ve ölçüde cezai yaptırıma bağlanacağı konusunda anayasal sınırlar içinde takdir yetkisine sahip olduğu, bu yetkinin, idari yaptırımlar bakımından da geçerli olduğu, ceza sorumluluğunun şahsiliğinin ceza hukukunun temel kurallarından olduğu, cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmaması olduğu, diğer bir anlatımla, bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmaması olduğu, bu ilkeye göre asli ve ferî fail olmayan kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmaları olanaklı olmadığı, Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından idari para cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbi olduğu, Kanun'un birinci maddesinde Kanun'un amacı; karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzeninin sağlanması ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemlerin belirlenmesi olarak ifade edildiği, bu bağlamda, can ve mal güvenliği, trafik düzeni ve güvenliğinin sağlanması amacıyla Kanun'un 31. maddesinde araçlarda bulundurulması zorunlu olan gereçler düzenlenmiş ve belirtilen zorunlu gereçlerin hem sürücü hem de araç sahibi tarafından araçta bulundurulması zorunluluğu getirildiği, söz konusu düzenlemenin toplumu oluşturan bireylerin can ve mal güvenliğini temin etmek, trafik düzenini ve trafik güvenliğini sağlamak için kamu yararı amacıyla yapıldığı anlaşıldığı, düzenleme anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisinde olup, kuralda hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmadığı, öte yandan, itiraz konusu kuralda aynı eylemden dolayı iki farklı kişiye cezai yaptırım uygulanması durumu da söz konusu olmadığı, Kanun'un 31. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan gereçlerin araçta bulundurulmaması hâlinde sürücünün eylemi, araçta bulunması zorunlu olan gereçler bulundurulmadan trafiğe çıkılması iken, araç sahibinin yaptırıma tabi eylemi, araçta bulunması zorunlu olan gereçler bulundurulmadan aracın başkasına kullanılması olduğu, dolayısıyla, araç sahibi hakkında öngörülen yaptırımın, araç sahibinin kendi eyleminden kaynaklandığı, sürücü ile araç sahibinin eylemlerinin aynı olduğu söylenemeyeceğinden itiraz konusu kuralda cezaların şahsiliği ilkesi ile çelişen bir yön bulunmadığı, açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir ve iptal isteminin reddi gerekir.

Anayasa Mahkemesinin yukarıda özetle yer verilen 2013/97 E. ve 2014/60 K. sayılı kararındaki gerekçeler, aynen dava konusu işbu kural açısından da geçerlidir. Dava konusu kuralın toplumu oluşturan bireylerin can ve mal güvenliğini temin etmek, trafik düzenini ve trafik güvenliğini sağlamak için kamu yararı amacıyla yapıldığında şüphe bulunmamaktadır. Trafiğe çıkan belirli araçlarda örneğin, okul servislerinde “okul servisi” yazısı, “ambulanslarda “ambulans yazısı”, uzun araçlarda “uzun araç” yazısı, polis, itfaiye, ambulans gibi araçlarda sesli ve ışıklı cihazların bulunmasında kamu yararı söz konusudur. Yine, ses ve ışıklı cihazlar bulundurulmasına izin verilmeyen araçlarda söz konusu cihazların bulundurulması ya da kullanılması halinde ambulans, polis veya itfaiye gibi kamu hizmeti gören araçlar ile karıştırılma ihtimali doğacağı, izinsiz kullanımın kamu hizmeti gören araçlarla aynı yolun kullanılması halinde kamu hizmetlerinin aksayacağı, toplumda trafik kurallarına uyan kişiler nezdinde eşitsizlik ve adaletsizlik hissi doğuracağı şüpheden uzaktır. Buna göre, dava konusu kural anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisinde olup, kuralda hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Esas Sayısı : 2025/122

Karar Sayısı : 2025/185

Yine Anayasa Mahkemesinin 2013/97 E. ve 2014/60 K. sayılı kararında belirtildiği üzere araç sürücüsü ve araç malikinin fiilleri farklı olup, araç malikinin sürücünün fiilinden cezalandırılması söz konusu değildir. Dava konusu kural uyarınca araç sürücüsünün cezalandırılan fiili, araçta bulunması zorunlu olan yazı, sembol vb. işaretlerin bulundurmada ya da araçta bulunmaması gereken sesli ve ışıklı cihazları bulundurarak trafiğe çıkılması iken, araç sahibinin yaptırıma tabi eylemi, araçta bulunması zorunlu olan yazı, sembol vb. işaretler olmaksızın veya araçta bulunmaması gereken sesli ve ışıklı cihazları bulundurarak aracın başkasına kullanılmasıdır. Dolayısıyla, araç sahibi hakkında öngörülen yaptırımın araç sahibinin kendi eyleminden kaynaklandığı kabul edileceğinden Anayasanın 38. maddesine aykırılık da söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 26. maddesinin 7533 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen 5.fıkrasının 4.cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olmadığı ve iptal edilmemesi gerektiği kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ömer ÇINAR